

PROEMIUM

Valy CEIA

Cu mai bine de două decenii în urmă, G. I. Tohăneanu scria în *Predoslovie* la cartea sa *Neajungerea limbii*: „Aștept cu emoție și nerăbdare «susținerea» tezei, ca să pot murmura, lângă unii din foștii mei elevi, un crâmpiei scump din poemul lucrețian al Naturii: «Ca niște-alergători de cursă lungă/ Ei își transmit pe rând, din mână-n mână,/ îmbogățită, a vieții torță» (s. m.)». Pe frontispiciul cărții, un motto plin de alte ecouri multiple, convergente: „Lui Florea Fugariu: admirație și recunoștință”. Sunt concentrate aici repere existențiale ale celui care, preocupat de devenirea discipolilor, actualiza permanent pentru aceștia chipul magiștrilor. *Lecția Profesorului* – transcrisă de către Adina Chirilă –, ce deschide precedentul volum, o confirmă strălucit, iar volumul publicat în 2017 (la editura ce găzduiește și această serie) de către unul dintre discipolii fideli, Ionel Funeriu, ne vorbește elocvent prin însuși titlul său: *G. I. Tohăneanu. Optimus Magister*.

Personalitate a filologiei românești moderne, G. I. Tohăneanu (1925–2008) a lăsat o operă amplă și variată. Lingvist, traducător, cercetător, profesor carismatic, eseist – iată tot atâtea fațete aduse la unitate de stilul particular, ce străbate creația cu egală intensitate. O imagine care se întregește și se șlefuește cu fiecare abordare, întrucât personalitatea cercetătorului este ea însăși extrem de complexă și de dinamică, dincolo de elementele constanței: forța sensibilității artistice, intuiția stilistică strălucită, rigoarea științifică, pândită de neîncetata efervescență a sensibilității. Iar dacă profilul schițat din tușe dense adună laolaltă existență și creație e pentru că, dincolo de pecetea expresivă generatoare de școală, stilisticianul dă la iveală și o modalitate unitară de a înainta prin lume. Nici rigoarea obstinată, nici lejeritatea placidă nu au cale de intrare în universul cercetării și profesoratul lui G. I. Tohăneanu. De la înălțimea timpului nostru, știm acum că cercetătorul a anticipat un mod de a vedea lucrurile care ține de contemporaneitate. Or, marile spirite au înscrisă în ființă această capacitate, așa cum exemplar ne convinge Giorgio Agamben. *Lecția Tohăneanu*, despre constanțe și metamorfoze, e copleșitoare tocmai prin elogiul subiacent al unității ce depășește orice fracturi: în patosul

ce tresaltă din fiecare pagină ne surprinde forța cu care literatura intervine *de facto* în viețile noastre, felul în care adevărul ficțiunii reverberează în propria existență.

Noul volum al seriei – *G. I. Tohăneanu. Vitai lampada* – dezvăluie alte deschideri demne de cel care a anticipat nu doar moduri de a vedea lumea literaturii, ci și de a exersa profesoratul. Dar noutatea cea mai nouă nu are nicio noimă dacă nu se dezvăluie în coarticulare cu trecutul. Cu sens înalt, așezându-se firesc și obligatoriu în șirul armonios al ideii, în cartea sa *Amor intellectualis* Ion Vianu, fiul lui Tudor Vianu – magistru și protector spiritual al lui G. I. Tohăneanu – evocă, între altele, și această frumoasă chemare pentru Lucretius încă din anii tinereții lui Tohăneanu: „Dacă voiam să dau vieții vii partea ei – de asta începeam să fiu sigur –, când acest efort cerebral trebuia să urmeze, într-un anume fel, șuvoiul puternic al vieții. Chiar filologia clasică îmi spunea asta. Nu grație ei, grație domnului Tohăneanu – spune Ion Vianu –, îl descoperisem pe Lucrețiu, iar mai de curând, pe Horațiu, cu subtilul lui epicureism? De necrezut, marele îndemn pentru viață îl găsisem chiar în sarcofagul filologic. Cu atât mai bine!” Este ceea ce se vede, în feluri și sensuri diferite, din fiecare contribuție la actualul volum.

* * *

Mulțumesc editurii ce găzduiește seria *Tohăneanu*, Editura Universității de Vest din Timișoara (EUV). Amintesc în context faptul că primul volum publicat de către editură, în 2001, a fost chiar cel invocat mai sus: G. I. Tohăneanu, *Neajungerea limbii. Comentarii la Țiganiada de Budai-Deleanu*.